

Пригодам час

Живе в Десятому Лісі Томата,
дуже енергійна лисичка. То вона газету видає,
то лікувати звірів береться, то вирощує перлини
в озері, то на вершину сходить...

До всього їй є діло, і про все вона знає.

Ось тільки не втямиш, коли Томата правду каже,
а коли побріхує і фантазує. Зате з нею так весело!

Може, саме тому мешканці Десятого Лісу
прощають їй усі витівки?

Читати про дивовижні пригоди Томати й інших
звірят Десятого Лісу — справжнє задоволення
для маленьких і навіть для дорослих читачів!

ISBN 978-966-917-804-6

www.ridna-mova.com

9 789669 178046

Олексій Білоног • ТОМАТИНА ПРАВДА • СХОДЖЕННЯ НА ВЕРШИНУ

1

Олексій Білоног

ТОМАТИНА
ПРАВДА

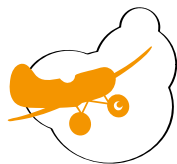

СХОДЖЕННЯ НА ВЕРШИНУ

Ілюстрації
Насті Білоног

Природа рас

Автор і художниця дякують усім, хто допомагав у створенні історій про Томату та ілюстрацій до них, зокрема, Віолетті Борігард, Валентині Вздутьській, Галині Манів, Олені Лахненко, Оксані Луцшевській, Євгенії Сапожниковій, Олександрі Петровій, а також Георгію Магеру.

Настя Білоноз
Автопортрет

Олексій Білоног

ТОМАТИНА
ПРАВДА

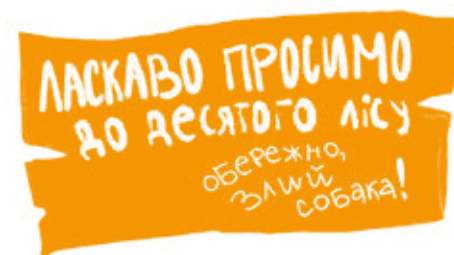
СХОДЖЕННЯ НА ВЕРШИНУ

Ілюстрації
Насті Білоноз

УДК: 821.111(73)06-32-93
Б61

Серію «Пригодам час»
засновано 2020 року

Ілюстрації *Насті Білоног*

Знайомство

Першого квітня у Десятому Лісі зчинився переполох. Бо на Великому Дубі, поверх дошки оголошень, чуток і пліток, хтось нахабно почепив газету. Написана вона була нерозбірливо — наче курка лапою нашкрябала. Воно й не дивно, адже газету і справді писала руда курка із сусіднього лісу. А диктувала їй лиска Томата. Ось що було в тій газеті.

ISBN 978-966-917-804-6
ISBN 978-966-917-252-5 (серія)

© Білоног О. В., 2021
© Білоног А. О., ілюстрації, 2021
© ПП «РІДНА МОБА», 2021

ТОМАТИНА ПРАВДА

БУЛЬВАРНА ГАЗЕТА ДЛЯ ПРИЯЗНИХ ЗВІРІВ

ВИПУСК № 1: «ЗНАЙОМСТВО»

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР: ТОМАТА

ІЛЮСТРАТОР: БРУНАТКА

ВИДАВНИЦТВО: «КУРКА ЛАПОЮ»

Я, лиска Томата, вітаю вас у першому випуску моєї бульварної газети. Її треба читати, гуляючи бульварами. Та якщо вже бульва-

рів у нас немає, насолоджуйтеся читанням, не відходячи від дуба. У газеті ви знайдете правду, тільки правду і нічого, крім правди: про нашу фауну і флору, традиції, звичаї та різні абищиці.

«Навіщо ця газета?» — питають мене. Відповідаю. Уявіть собі, забреде раптом у наш Десятий Ліс який-небудь звір. Чи пройдётиме повз нас якийсь пройдисвіт. Хіба ж не цікаво йому буде знати, хто тут живе? Не буде ж він чіплятися до всіх і питати: «А скажіть, будь ласка, песику, як вас кличуть?», «А скажіть, будь ласка, песику, хто тут живе?», «А скажіть, будь ласка, песику, які вони тут усі — злі чи добрі? Чи не з'їдять мене, бува, мимохідь?». А так, зайде чужинець

до нашого лісу, прочитає газету й одразу стане йому зрозуміло — хто є хто і хто тут головний.

«А що як сюди заскочить якийсь вовк чи інший неприязний звір?» — питають мене. Відповідаю. Такому звірові, звісно, не варто знати, які ми тут усі добрі. Ліпше, щоб він думав, що тут мешкають злі крокодили та інші чудовиська. Тому для хижаків я видам окрему газету, яка називатиметься «Жахи й жахіття». У ній буде змальовуватися життя й побут монстрів нашого лісу.

Отож, якщо ви приязний звірмандрівник чи просто добрий пройдисвіт, який проходив мимо, то ласкаво просимо. Ви, напевне, стомилися в дорозі — сідайте на пеньок і читайте на здоров'я.

МЕШКАНЦІ НАШОГО ЛІСУ

ЛИСКА ТОМАТА

У нашому лісі мешкають переважно лисиці. З-поміж усіх лисок найголовніша, звісно ж, я. Чому

я найголовніша? Передусім тому, що мудра й навіть трохи хитро-мудра.

А ще я справжня знахідка для науки. Бо я вчена лиска: вмію не лише рахувати, писати, читати й розмовляти, а ще й складні думки в голові придумувати.

Я тут ще й найповажніша лиска. Це вам кожен дворняга підтвердить, навіть пес Боббі. Хоча вам про це й питати ні в кого не треба. Просто запам'ятайте: якщо раптом ви мене зустріли, — значить, ви зустріли найповажнішу персону цього лісу. Зазвичай я в таких випадках приймаю подарунки.

Однак не стану себе надто розхвалювати, бо я дуже скромна. Скромність прикрашає будь-яку

лиску, а вже мене й поготів. Саме тому я така гарна та ще й модна — краса, знаєте, зобов'язує.

До речі, я маю авторитет не тільки в нашому лісі, а й далеко за його межами. Багато хто приходить до мене порадитися та повчитися. Та я поки що учнів не набираю. Була, щоправда, в мене одна учениця — конячка Б'янка, дуже здібна. Я її всього навчила та призначила працювати нашою бібліотекаркою. В її бібліотеці, у вільний від добрих справ час, я читаю лекції із житейської мудрості.

Моя улюблена їжа — помідори. Я їх вирощую на городі, біля свого будинку. Не здумайте їх красти, бо розбудите в мені справжнього звіра!

Лиска МАНДАРИНКА

А ще тут, у моєму лісі, мешкає Мандаринка. Теж дуже поважна лиска, хоча й не така поважна, як я. Трохи менше поважності в неї.

Вона моя найкраща подруга, і в нас із нею повне лисяче взаєморозуміння.

Чим вона знаменита? Тим, що вранці чистить зуби. Щодня. Це ж яке треба мати терпіння! От я не кожного дня чищу, а іноді й не кожного тижня.

Вона також відома тим, що має мандариновий сад, де вирощує свої мандарини. Стільки, що можна тисячу таких голодних, як я, лисичок нагодувати. Знявши з дерев урожай, вона ховає його в погребі — боїться, що вкрадуть.

Ми з Мандаринкою любимо всілякі добрі справи робити. Оце встанемо вдосвіта і то одну добру справу скоїмо, то другу вичворимо. Іноді нам за це перепадає — це то-

му, що нас не завжди правильно розуміють. Думають, що ми обманюємо, що намагаємося ошукати, начебто ми якісь шахрайки. А ми ж лише хочемо якось усіх розвеселити, підтримати розмову й на гостину, знову-таки, завітати. Не по домівках же сидіти! Нудно ж!

Лиска Бульбашка

Крім нас із Мандаринкою, в моєму лісі живе ще лисичка Бульбашка.

Раніше вона на Десятому Болоті жила, а потім до нас перебралася. Бульбашка маленька та ще й кругленька — бо забагато груш їсть. Щодня по відру з'їдає, я на власні очі бачила. Візьме ото відро груш і так, разом із відром, їх і заковтне. Не знаю, як воно в ній все поміщається, просто в голові таке не вкладається.

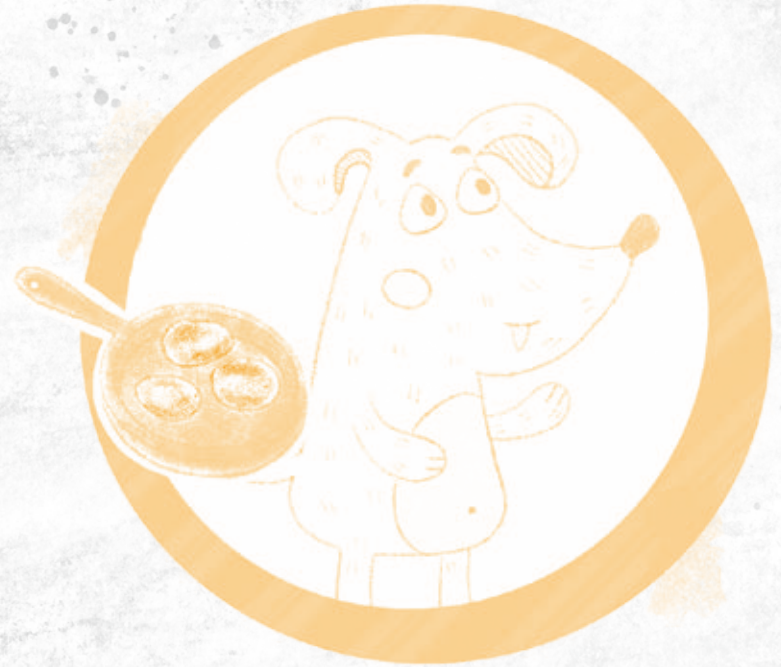

Лиска Клітинка

А можна я тут ще про одну лисичку розповім, із Вісімнадцятого Лісу? Її кличуть Клітинкою. Я, Мандаринка та Бульбашка дуже

з нею дружимо. Іноді вона приходить до нас погостювати.

Вона дрібненька й трохи дивна. Ну, не те щоб дивна, а якась надто вже багатоклітинна. Забагато клітинок на ній. Я, скажімо, не звикла до такої кількості клітинок. Зазвичай ну скільки клітинок треба? Двітри достатньо. А ця лиска майже вся у клітинку. Я вважаю, що скромнішою їй слід бути і простішою.

Пес Боббі

Лисички закінчилися, тепер про собачок.

Мешкає у мене в лісі пес на ім'я Боббі, поціновувач овочевих і фруктових котлет, які він наминає з ранку до вечора, й за вуха не відтяг-

неш. Увесь день їсть, а всю ніч спить — таке вже в нього життя, собаче. А ще він гавкає безупинно. Від самого рання — замість півнів. Будить увесь ліс своїм гавкотінням.

А в іншому він — пес з усіх боків приємний.

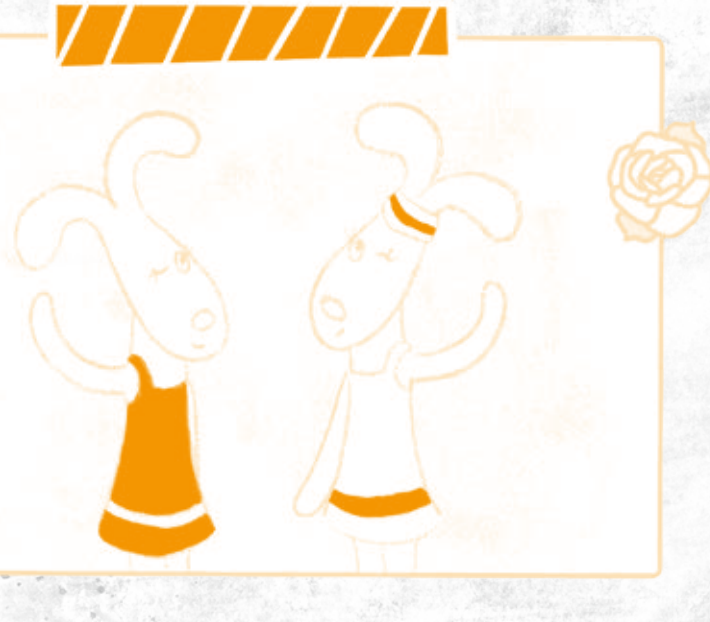
СОБАЧКА БРУНАТКА

Є також у мене в лісі собака Брунатка. Її так кличуть, бо вона трохи сіра, трохи бура, трохи ще якась — я в кольорах не дуже тямлю.

А ось Брунатка тямить, бо є великою, але поки що не всюди визнаною художницею. Вона таку красу малює, що просто жах!

А ще вона любить шоколад. Робить його в домашніх умовах у страхітливій кількості.

СОБАЧКИ ЖАСМИНКА Й ШИПШИНКА

Ці собачки — сестри-близнючки. Жасминка — рожева, а Шипшинка — біла. Чи навпаки — я постійно плутаю. На вигляд вони такі милі й симпатичні, але зовнішність часом буває оманлива. Насправді

вони дуже агресивні й небезпечні. На дверях їхнього будинку висить табличка з написом: «Обережно, злі собачки!». Якщо ви потрапите їм на очі, то буде вам непереливки. Можуть накинутися й безжально покусати, всі втрюх — разом із Брунаткою. Вони зазвичай саме втрюх нападають на пройдисвітів. Вистрибують різко з-за дерева, в мішок пройдисвіта — хап! — і тікають із тим мішком невідь-куди. Тому, коли вже ви зустріли їх на своєму шляху, то пильнуйте, бо можете залишитися, наприклад, без хвоста.

ЗНАЙОМСТВО

стіно його впроше. Ми з Мандаринкою її завжди ним пригощаемо.

Якщо раптом ви зустрінете Злючку, теж молочком її пригостіть.

Тільки в жодному разі не давайте їй овочевих сосисок, бо вона через ті сосиски геть глузд втрачає.

СОБАКА ЗЛЮЧКА

Є ще одна собака — Злючка. Така добряка! Наче й не собака — воркотить, об лапи треться, лиже всіх. І дуже любить молоко, по-

ЗНАЙОМСТВО

споживає — не збагну. Щодня кришить собі салати — я збожево-ліла б.

Ронні — нахабніший і хитріший за будь-яку лиску. Справжній дурисвіт! Коли ми з Мандаринкою навідуємося до Ронні в гості, він нас завжди дурить. Мандаринка не дасть збрехати. Якщо хочете подробиць — завітайте до мене, я вам усе розповім.

КРОЛИК РОННІ

Ще один мешканець мого лісу — кролик Ронні. Він вирощує капусту, моркву, огірки, селеру, руколу та іншу неїстівну траву. Як він це

Та коли Пузик не спить, він завжди веселий, аж занадто, й відвідує з нами всі вечірки. Де які веселощі — Пузик одразу там. А якщо й потанцювати є нагода, то його взагалі не виженеш! Дуже великий шанувальник танців. Хоча зазвичай танцює сам-один, щоб іншим танцюристам лапи не повідтоптувати — він же ведмідь. Яюсь наступив-таки мені на лапу — добре, що я у валянках була, вбереглася. Я тепер, коли разом із ним танцюю, взуваю спеціальне взуття — калоші. В них, навіть якщо Пузик наступить мені на лапу, я болю зовсім не відчуваю.

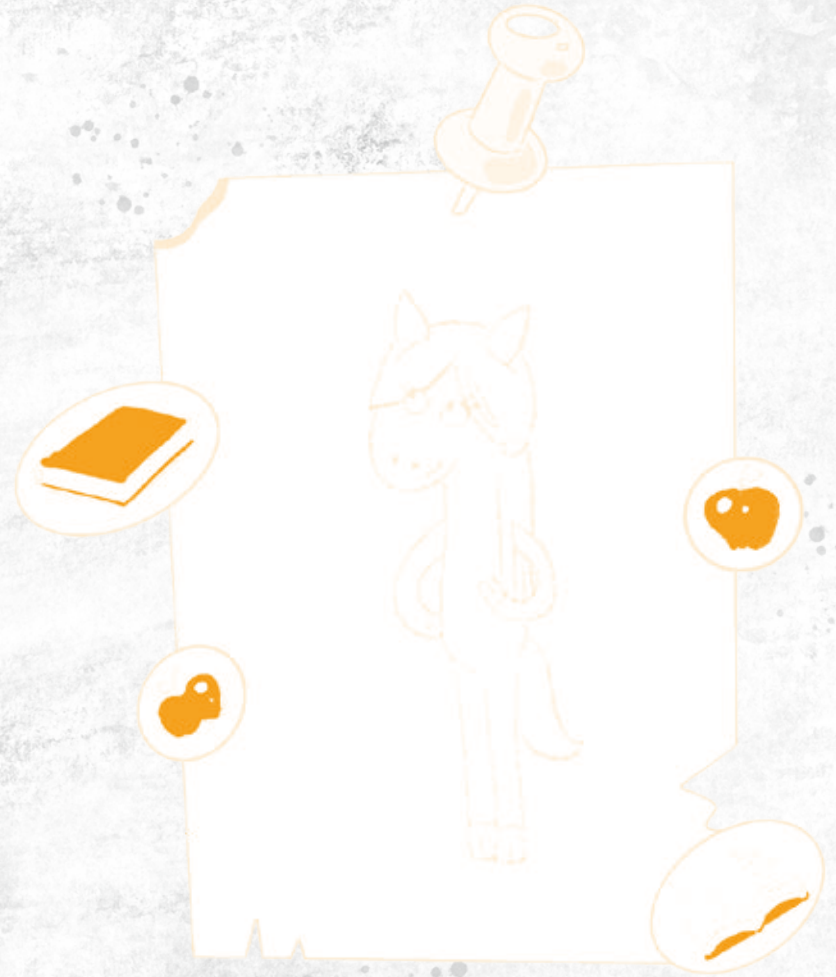
А ще ми з Бульбашкою сплели Пузикові м'якенькі шкарпетки для танців, заради нашої безпеки.

Ведмідь Пузик

Ведмідь Пузик — страшенний ледацюга, до того ж постійно у сплячці. Ми з Мандаринкою часто мусимо його будити.

Та найкращий спосіб вберегтися від Пузика — огородити мотузкою те місце, де він танцює, і стежити, щоб він за ту мотузку не заходив.

А ще Пузик мені в дитинстві на вухо наступив, випадково. І тепер з нотами, які до ноти «до», у мене труднощі. А з нотами, що після «до», все в мене гаразд.

Конячка Б'янка

Як я вже казала, конячка Б'янка — це моя учениця. Я їй все передала — всю грамоту, всі знання, які

в моїй голові є. І тепер вона така сама, як я: така ж розумна, начитана й освічена. Ви, коли будете з нею спілкуватися, пам'ятайте, що це мої знання у неї в голові. Без мене вона була б звичайною робочою конякою, тягала б туди-сюди хури.

Кіт Апельсин

У моєму лісі можна було б потрапити і на кота Апельсина, якби він ціліснітькими днями не лазив по своїх апельсинових деревах. Він ті апельсини квасить у діжках. А вранці натщесерце завжди випиває склянку апельсинового роз-

солу. Решту він сам про себе розповість, бо мені вже набридло, та й поїсти час, отже, закруглятимусь.

ВІД ГОЛОВНОГО РЕДАКТОРА:
слова вдячності й подарунки приймаються цілодобово у мене вдома. А якщо раптом хтось чимось незадоволений, то «Книга скарг» висить у Сорок Сьомому Лісі, де вовки живуть.

КІНЕЦЬ «ТОМАТИНОЇ ПРАВДИ»

Пополудні біля Великого Дуба стали збиратися мешканці Десятого Лісу і читати газету. Хтось сміявся, а хтось і обурювався. Найбільше гнівалася Бульбашка.

— Це все брехня! — доводила вона. — Я відер не їм! Може, я трохи й товстенька, але це моя натуральна фігура. Я завжди підтримую її в одних і тих самих розмірах: 90 — заввишки, 60 — завширшки!

Натомість Боббі, прочитавши про себе, дуже розвеселився та став потішатися з Мандаринки. Питав, чи не забула вона перед тим, як прийти сюди, заховати всі свої мандарини в погребі.

— А я, — серйозно сказав Ронні, — все ж таки наполягаю на тому, що салати з руки багаті на мінерали й вітаміни. Вони дуже корисні та значно смачніші за усілякі тортки. Я просто зараз накришу велику миску салату, й ви самі переконаєтесь!

Тут прийшов Пузик із балалайкою-контрабасом, мало не наступив на лапу Брунатці й почав було видобувати зі свого інструмента несусвітні звуки. Довелося Злючці на нього гавкнути, і Пузик на якийсь час затих та взявся читати газету.

Жасминка й Шипшинка щиро дивувалися:

— Томата, певно, як завжди, щось переплутала. У нас на дверях висить табличка «Обережно, добрі собачки!». Це тому, що ми занадто добрі, і не всі гості витримують таку кількість доброти. Ось нещодавно завітали до нас дві овечки із сусіднього лісу по рецепт печива. То ми їх три дні годували, упали коло них і не хотіли від-

пускати. І як ви думаєте, що вони зробили? Утекли вночі через комин, негідниці! Ще й розваляли його, поки пролазили, бо надто в нас на борошняній їжі погладшали.

Злючка, яка не дуже добре розбирала кривулі курки, попросила Б'янку почитати вголос, що там про неї написано. Вислухавши, вона сердито загарчала.

— Не переймайся цим, Злючко! — заспокоювала її Б'янка. — Не бери так близько до серця писанину Томати! Он про мене вона написала, що нібито я від неї всіх знань набралась. Однак ніхто своїх знань мені не передавав, а Томата й поготів. Я сама змалечку люблю читати й навчатися.

Та Злючка вже зірвалася з місця й погнала до будинку Томати. Не знайшовши там лиску, Злючка взяла слід, який привів її до сусіднього лісу, де Томата заздалегідь сховалася від читачів своєї газети. Вона сиділа на дереві, звисивши лапи, аж раптом побачила Злючку.

— Ой, Злючко, любесенька, яка приємна зустріч! Чого це ти так гарячкуєш? — заторохкотіла лиска.

— А ти не здогадуєшся?! Ану злазь, я тебе зараз приголублю! Я ж добра! — загарчала Злючка.

— Ти що, жартів не розумієш? Сьогодні ж перше квітня — День сміху, нікому вірити не можна! Ой, а що це за звуки? Знову Пузик свою балалайку мордує?

Злючка стріпонулася та, пригрозивши Томаті лапою, кинулася назад до Десятого Лісу відбирати в Пузика балалайку-контрабас.

А Томата роззирнулася навсібіч, обережно злізла з дерева й подріботіла додому, де на неї чекав томатний суп гаспачо.

Безсілля

Якось вранці лиска Томата готувала на сніданок салат зі своїх улюблених овочів — помідорів, аж тут виявила, що в неї скінчилася СІЛЬ. Попрямувавши до своєї подруги, лиски Мандаринки, вона вирішила разом випросити в неї щось смачненьке.

— ОЙ-ОЙ-ОЙ!!! Знаєш, Мандаринко, — стала вигадувати Томата, одразу ж забувши про сіль, — у мене вдома зовсім нема чого їсти. Усі мої харчі пропали, вкрилися пліснявою чи були кимось з'їдені. Тож дай мені, будь ласка, що в тебе там є в холодильнику.

Мандаринка охоче зробила для подруги кілька канапок із сиром, а на десерт дала пакет із мандаринами. Задоволена Томата взяла гостинці й рушила додому, але дорогою завернула до песика Боббі.

— Боббі, Я ТАКА БІДНА, НЕЩАСНА Й ГОЛОДНА! — жалібно скривилася Томата, переступивши через поріг. — Три дні нічого не їла, бо мене обікрали. Хтось заліз до мого будинку й вичистив холо-

дильник, поцупивши всі мої припаси. А мої помідорні кущі чомусь раптово зав'яли.

— ОБВА! Та що ти кажеш?! Невже таке буває в нашому безхмарному лісовому житті? — розгубився Боббі і поділився з подругою каструлькою овочевих котлет, кількома огірками й навіть шматочком торта.

Томата віднесла всі ці гостинці додому, бо вони вже в лапах не вміщалися, а потім навідалася до ведмедя Пузика. Йому лиска сумним голосом наплела про те, що вовки спалили її будинок ущент, а разом із будинком згоріли й усі запаси харчів.

— БІДОЛАШНА ТОМАТО! Ну це ж треба?! Давно вже вовки не

Закінчила вона свою оповідь словами:

— Ось так, Ронні, тепер я живу тим, що під лапи трапиться. Про збалансоване повноцінне харчування можна забути.

— НЕ ЖУРИСЬ, ТОМАТО! — приязно озвався Ронні, — можу накришити для тебе смачнющих салатів — овочевого і фруктового. У них ти знайдеш усі основні вітаміни й мінерали!

І він зробив для лиски дві великі миски салату та ще й дав на додачу капустину. Щоб віднести всі ці гостинці, Томаті довелося бігати додому двічі.

навідувалися до нашого Десятого Лісу. — І гостинний Пузик пустив Томату до себе, де вона з'їла майже все, що лежало в нього в холодильнику.

Потім лиска завітала до кролика Ронні. Цього разу її історія була про повінь, про затоплений город і про поневір'яння в пошуках їжі.

Наступною була лиска Бульбашка.

— Бульбашко, люба! — закотила очі Томата, прийшовши до подружки. — Знаєш, я трохи занедужала. У мене сьогодні стався напад рідкісної хвороби — БЕЗСІЛЛЯ називається. Це коли в організмі бракує солі. Існують тільки одні ліки, які можуть мене зараз врятувати, і ці ліки готуються із трьох відер груш.

— СЕРДЕШНА ТОМАТО! — Бульбашка пожаліла Томату, побажала їй швидкого одужання й дала із запасом — чотири відра груш.

Лиска віднесла груші додому та й попрямувала до собачок Жасминки й Шипшинки.

— А чи знаєте ви, яке лихо зі мною сталося? — почала Томата журливо. — На мій будинок упав метеорит. А уламки розлетілися навсібіч й побили всі мої помідори.

І тепер на місці мого дому зяє
ВЕЛИЧЕЗНА ЯМА, бо метеорит пробив землю наскрізь — і якщо туди, в ту яму, зазирнути, можна побачити інший бік Землі.

Але я боюся туди зазирати і вам теж не раджу. Я намагалася ту яму закидати, але, от біда, весь ґрунт провалюється й висипається з другого боку Землі. Навіть не знаю, що мені робити.

— ОТ ЛИХО, ОТ БІДА! ТОМАТО! — захвилювалися собачки, — ліпше збудуй нову хату деінде, а на місці старої треба зробити ВЕЛИКИЙ ЛЮК, щоб ніхто в ту яму не впав. Бо, знаєш, якщо хтось туди провалиться, то як ми його повернемо назад?

Собачки спитали в Томати, чим вони можуть їй допомогти. Лисці тільки того й треба було.

— Та ось, до речі, — жваво почала Томата, — у мене ж удома холодильник був, і, виходить, він теж

полетів разом із метеоритом на той бік Землі. Навіть якщо його хтось там знайде, то навряд чи поверне, бо він у мене був непідписаний. І залишилась я без жодної крихти хліба. Чи не могли б ви мені підкинути якихось харчів?

Великодушні Жасминка й Шипшинка не тільки дали Томаті харчів, а й навіть подарували їй новий холодильник. І в цей холодильник вони поклали багато смакоти — зокрема, вареники з вишнями. Насилу дотягнувши холодильник додому, Томата на цьому не заспокоїлася, а завітала до собачки Брунатки.

— ЕХ-ЕХ-ЕХ! Люба Брунатко! — голос у лиски тремтів й уривався. — Ось ти тут живеш, радієш

життю, пісень співаєш, тим часом як у мою хату раптом серед білого дня вдарила блискавка й перетворила її на купу попелу. Чи варто й згадувати, що всі мої припаси й заощадження спіткала така сама доля?

У Брунатки від почутого аж мороз поза шкурою пішов. БР-Р-Р-Р!!! Розчулившись, вона вручила Томаті цілий мішок цукерок:

— Ось тобі, Томато, цілий мішок цукерок — мало точно не буде.

Але Томаті все одно було мало — і вона подалася до кота Апельсина.

— Ти такий гарний котик, — зайшла здалеку Томата, — у тебе стільки чеснот, стільки апельсинів. А я — БІДНА, НЕЩАСНА ЛИСКА, нікому я в цьому світі не по-

трібна, бо тепер у мене немає навіть домашньої адреси. І знаєш чому? Нізащо не здогадаєшся! Мій будинок викрали прибульці! Вони його обрали як найоригінальніший з усіх будинків у нашому лісі,

дизайн їм дуже сподобався. Тож поки я спала, вони взяли й потягли його на Місяць.

— Але, Томато, якщо ти спала у своєму будинку, коли його вкрали, то як ти опинилася тут? Чому ти не на Місяці? — підозріло спитав Апельсин.

— Та якось так вийшло, що перед цим мені раптом захотілося помилуватися на зоряне небо. Я ж така романтична! — щиро відповіла Томата. — Та не встигла вийти на подвір'я, де в мене стоїть телескоп, обернулася — а будинку нема. Я почала тоді шукати, куди він подівся, — зирк у телескоп, а мій будинок уже на Місяці стоїть, і в ньому ціла родина прибульців. Просто ЖАХ І СТРАХОТА!

І так переконливо Томата вигадувала всі ці побрехеньки, що навіть недовірливий Апельсин їй повірив і подарував ящик апельсинів.

Обійшла Томата майже всіх мешканців Десятого Лісу. Тож, проходячи повз будинок собаки Злючки, тяжко замислилася над

тим, чи заходить до неї, — адже їжі й так уже було повно. Однак стриматися лиска не могла.

Щойно вона примандрувала до Злючки, як та ну гавкати:

— ГАВ-ГАВ-ГАВ! Томато, чого тобі треба?

— Злючко, — почала Томата обережно, — знаю, ти мене недолюблюєш, але ти єдина, хто може зрозуміти моє лихо, бо всі інші мене відцуралися. Нікому мене не шкода, усі думають лише про себе. **ТІЛЬКИ Я ОДНА ДУМАЮ ПРО ВСІХ.** Але ж не можу я думати про всіх на **ПОРОЖНІЙ ШЛУНОК!**

— До чого ти хилиш? — вирячилася на неї Злючка.

— Я хилю до того, що в тебе є дім і холодильник, їжа й друзі,

а в мене вже нічого немає. Усе, що в мене лишилося, — це спогади, — і на цих словах Томаті навіть вдалося пустити сльозу. — На мій будинок, Злючко, напали терміти і за ніч увесь сточили. Нічого від нього не лишилося, окрім корпусу холодильника, бо він залізний. І тепер мій холодильник порожній, як барабан.

Розжалоблена Злючка, а розжалобити її досі нікому не вдавалося, полізла до холодильника по овочеві сосиски.

Томата була рада-радісінька. Вона вистрибом помчала додому, щоб нарешті ситно й різноманітно поснідати.

Як же вона здивувалася, коли побачила вдома свою трансильван-

ську тітоньку, а навкруг неї — недоїдки харчів, зібраних Томатою з усього лісу.

— Ну, здрастуй, Томато! — привітала її, сито гикнувши, тітонька. — А я, поки до тебе добиралася, страх як зголодніла. Заходжу, а тут — ТИ БА! — СТІЛЬКИ ВСЬОГО СМАЧНОГО! Ну, я не стрималася й усе з'їла. Ось тільки, біда, ані щіпки солі не знайшла, якесь суцільне безсілля! Довелося їсти все неприсмаченим. Тож зганяла б ти до когось по сіль, га?!

Жолудяний куц

Одного разу примандрувала до Томати делегація свинок, яких відрядили на переговори.

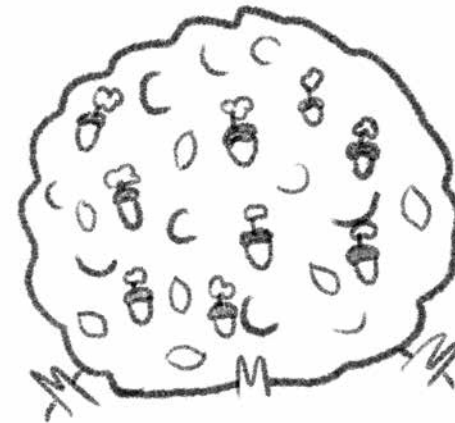
— Здрастуйте, Томато! — звернулись гості до лиски. — Ми із сусіднього хліва, тобто лісу. Багато чого про вас чули і знаємо, що ви неабияка садівниця, дуже любите

розводити помідорні сади. І знається на сільському господарстві. А ми ось хочемо розводити жолудяні сади. Розкажіть, будь ласка, як це робиться.

— ВИ ЩО, НЕ ЗНАЄТЕ, ЯК ЖОЛУДІ ВИРОЩУВАТИ? — запитала Томата. — Це ж просто! Можу вам дати жолудяний кущ, ви його посадите, а вже з нього виросте величезне жолудяне дерево. Зачекайте тут, я миттю.

Томата хутко побігла до лісу й викопала там перший-ліпший кущ, що трапився під лапу. Тоді помчала до найближчого дуба, набирила під ним жолудів і приклеїла їх до того куща.

— Ось, — сказала вона свинкам, повернувшись, — це жолудяний

кущ. Як бачите, на ньому ростуть готові жолуді. Аж сто жолудів — як приклеєні. Ви його в себе в лісі посадіть і декілька днів почекайте, поки з цього куща виросте дерево й засипле вас усіх жолудями. Будете в них купатися!

Свинки подякували Томаті й задоволені подалися додому.

Не минуло й доби, як свинки знову прибігли до лиски, але вже сердиті, мовляв, та їх обдурила, бо

вони посадили кущ, а до вечора всі жолуді з нього осипалися.

— Це все тому, що поганим клеєм ви, Томато, приклеїли жолуді до куща. Ви нас обдурили, ніякий це не жолудяний кущ.

— От і ні, свинки, — відказала їм лиска, — жолуді так і ростуть — начебто на клею. А коли доспівають, начебто відклеюються. Тепер

вам треба трохи почекати, доки доспіє нова партія жолудів — і тоді буде вам, свинки, щастя.

Свинки пішли від Томати невдоволені, але вирішили таки почекати ще трохи — раптом справді доспіють нові жолуді.

За декілька днів свинки знову рохкали в лисиці на подвір'ї. Не привітавшись, вони заявили з порога, що жолуді на тому кущі не ростуть, зате вирости якісь ЧОРНІ ЯГОДИ. Дуже схожі на вовчі. І тепер вони бояться, що прийдуть вовки й виженуть їх, свинок, їстимуть ці ягоди й житимуть у їхньому хліві.

А Томата їм лагідно:

— Які ж ви нерозумні! Це не вовчі ягоди, а жолуді. Вони такий

вигляд мають, коли маленькі. А як виростуть, стають **ВЕЛИКИМИ ДОРОСЛИМИ ЖОЛУДЯМИ**.

Свинки повернулися до себе в ліс і знову вирішили трохи почекати — раптом ягоди справді перетворюються на жолуді. Але так і не дочекалися, бо дуже вже їм кортіло жолудів. Тож узяли вони і скуштували цих чорних ягід. Як стало їм **ЗЛЕ!**.. Як розболілися в них жи-

воти!.. Довелося кликати лікаря — бобра із сусіднього лісу. Той прописав їм ліки і якнайсуворіше заборонив їсти вовчі ягоди.

Тоді свинки вирішили провчити Томату.

Вони прокралися вночі на її помідорне поле й зірвали всі помідори, а натомість поприклеювали до кущів шишки.

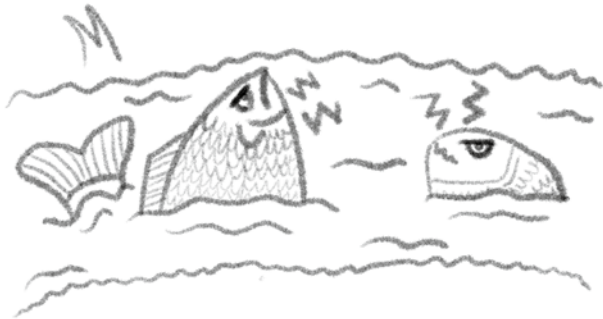
Як побачила Томата це вранці, побігла до конячки Б'янки.

— Б'янку, любя, — стала благи лиска, — розкажи мені, як вирощувати жолуді. Бо не бачити мені помідорів як своїх вух.

Виявилось, що це не так і складно: треба лише посадити жолудь у землю, поливати його, виполювати бур'яни й чекати, доки ви-

росте дерево дуб, а на ньому дозріють ЖОЛУДІ.

Томата переповіла все це свинкам, посадила жолудь і пообіцяла його доглядати, а свинки повернули лисці всі її помідори. Щодня поливала вона той жолудь і виполювала довкола нього бур'яни. А коли із жолудя проріс пагін, свинки обгородили його парканом і поставили цілодобову охорону. А навколо огорожі вирили рів, заповнили його водою й запустили туди ЗЛИХ КАРАСІВ.

Дупло

Прийшла одного разу Томата до своєї подруги, лиски Клітинки із Вісімнадцятого Лісу, й каже:

— Клітинко, гайда заліземо до якогось дупла і звідти всіх лякати-мемо! Тільки пропоную не просто лякати, а ДУЖЕ-ДУЖЕ СТРАШНО ЛЯКАТИ!

— А це як? — питає Клітинка.

— Будемо якось моторошно вити, щоб аж мороз по шкірі. Отак: «У-У-У-У-У-У»! Чи так: «У-І-І-І-

І-І!»! А ще понадуваємо повітряні кульки й будемо їх лопати.

Вони надули двадцять кульок і залізли з ними в дупло Великого Дуба — ледве їх туди заpxали. Сіли та й стали чекати, поки хтось проходитиме повз дуб.

Дивляться: чапає Брунатка. Лиски одразу: «У-У-У-У-У-У-У, У-І-І-І-І-І-І-І». Брунатка зупинилася біля дуба, стала дослухатися, а сама тремтить зі страху. І тут лиски кульку — БАБАХ! Брунатка як підскочить та як дремене! А Томата з Клітинкою посміялися й далі сидять, чекають.

Аж тут дріботять Жасминка й Шипшинка, цукерки наминають.

Лиски знову: «У-І-І-І-І-І-І-І, У-У-У-У-У-У-У». Собачки зупинилися, презирнулися, нашорошили вуха, а хвостики у них так і тремтять. Тоді Томата з подругою як лопнуть кульку — БАБАХ! Собачки зі страху: «ГАВ!» — і як чкурнуть лісом! Аж курява здійнялася. Навіть паке-тик із цукерками загубили. Лиски, звісно, його підібрали — не пропадати ж добру.

Сидять Томата і Клітинка далі, бачать: суне перевальцем Пузик. Лиски: «У-У-У-У-У-У», — а Пузик нуль уваги. Лиски голосніше: «У-У-У-У-У», — а йому хоч би що. Тоді подруги кульку БАБАХ! — а той ведмідь на-

віть вухом не веде. Тут лисиці вже йому з дупла кричать: «ПУЗИКУ, ТИ ЩО, ГЛУХИЙ?!» Взагалі не реагує. А Клітинка тим часом совалася-совалася по дуплі та й вивалилася з нього — і просто на Пузика впала. Тут нарешті Пузик стрепенувся.

— **ЩО ТАКЕ?! —** закричав він злякано. — Клітинко, звідки ти мені на голову звалилася?

— Ой, Пузику, вибач, — відповіла йому Клітинка теж злякано, — я ненавмисне. Лізла на дерево, щоб зірвати плоди, та й не втрималася на гілці.

— Які ще плоди? **ЦЕ Ж ДУБ!** Ти що, на жолуді перейшла?

— Звісно, ні. Але в мене є знайома свинка, і я вирішила її жолу-

дями почастувати. Я тобі згори кричала-кричала... Ти хіба не чув?

— Ой, — скрушно мовив Пузик, — я вуха давно не мив, тому й не чув. Зараз піду помию.

Пішов Пузик мити вуха, а Клітинка залізла назад до лисячої засідки.

Невдовзі чимчикує Боббі, кудись тягне каструлю овочевих котлет. Лиски знову завели своєї «У-У-У-У-У-У» та «У-І-І-І-І-І-І», а Боббі, як почув це, сів та й ну на дупло гавкати: «ГАВ! ГАВ! ГАВ!»

— **ТИ ЧОГО РОЗГАВКАВСЯ?! —** кричать йому лисиці.

— А чого ви там сидите й виєте? — здивовано питає Боббі.

— А це в нас гра така, — пояснює Томата, — називається «Хто

кого перелякає». Ми тут сидимо й усіх лякаємо, а хто не злякається — той молодець. Ось ти не злякався, отже, молодець — став свою каструльку та йди собі далі.

Але Боббі відмовився залишати каструльку. Лише погодився обміняти одну котлетку на повітряну кульку. Лиски з'їли ту котлетку навпіл і стали чекати далі.

Тут дигає Бульбашка. Щойно Томата з Клітинкою завили, як Бульбашка з переляку вмить зарилася в землю, наче якийсь черв'як. Лиски її ледве за хвоста витягли назад.

— Ну ти й полохлива, Бульбашко! — каже їй Томата. — Ось візьми-но кульку та йди собі куди йшла.

Довго Томата з подругою потім сиділи й нудилися, доки запримітили кота Апельсина. Лисиці, як повелось: «У-У-У-У-У-У». Апельсин завмер, наставив вуха, і подруги в цю мить кульку — БАБАХ! А кіт кігті випустив й подерся просто до дупла. Як стрибне в нього, як шкрябоне кігтями по всіх кульках — БАБАХ, БАБАХ, БАБАХ!

Тут уже не тільки Апельсин, а й Томата з Клітинкою не на жарт

перелякалися. Вилетіли вони всі втрюх з дупла кулею: женуться, верещать! Розсипалися хто куди. Клітинка видерлася на верхівку височезної сосни, її потім звідти знімали пожежною драбиною. Томата ж із переляку забігла аж у Тридцятий Ліс, ледве знайшла дорогу назад.

А кіт Апельсин, виявляється, лисок тоді навіть не помітив. Ходив потім лісом і розповідав усім, як у дуплі бомба вибухнула.

— Яка ще бомба? — дивувалися всі. — Немає в наших краях ніяких бомб! Це, мабуть, як завжди, Томата бешкетувала!

Сходження на вершину

Одного разу Томата захотіла зійти на якусь підхожу вершину.

Гір поряд із Десятим Лісом немає, а з вершин була тільки одна — купа сміття на узліссі: усіляке папірчя, старі двері, вікна, дошки та бита цегла. Цю купу Томата сама й насипала, коли перебудовувала собі будинок. І все ніяк не могла її прибрати. Оце й була найвища вершина поряд із Десятим Лісом.

Тож лиска вирішила, що залізе на цю вершину й установить там прапор із написом «ТОМАТА». Вона зробила такий прапор і полізла. Поки дерлася, вимазалася як поросся. Зате коли опинилася аж на самісінькій верхівці та встановила там своє знамено, одразу відчула себе **ВЕЛИКОЮ І МОГУТНЬОЮ**.

Лиска насолодилася величчю моменту, а тоді злізла й пішла відмиватися в озері. А помившись, обійшла всіх, розповідаючи, як зійшла на вершину.

— Яку вершину, Томато? — не могли втямити її друзі.

— Ту, що на узліссі, — казала лиска.

— Що ще за вершина? **НЕМАЄ ТАМ НІЯКОЇ ВЕРШИНИ**, лише купа твого будівельного сміття, — насміхалися звірі. — Ти б його, до речі, прибрала.

Тільки одна Б'янка, коли Томата розповіла їй про свій подвиг, не стала насміхатися. Натомість запропонувала піти у справжні гори, які стояли за всіма лісами.

Подруги йшли туди довго, а коли дійшли — замилювалися! Томата тоді вперше побачила зблизька такі високі гори, що аж вершини їхні були вкриті хмарами. Але сходити на них лиска не наважилася.

— Це не тому, що я боюся гір, — виправдовувалася Томата. — Ні, гір я не боюся. Я боюся хмар... з дитинства!

Тож вирушила Б'янка на гору сама, а Томата лишилася внизу.

— Буду милуватися краєвидом, — сказала вона Б'янці.

Цілий день проспала Томата біля підніжжя гори, а коли прокинулася, хмари вже розвіялися. І тоді вона побачила на самому вершечку гори Б'янку.

«Шкода, — подумала лиска, — якби не хмари, я першою зійшла б на цю вершину. Та дарма, ХОЧ НА ОДНУ ВЕРШИНУ, А Я ТАКИ ЗІЙШЛА, хай навіть і не надто чисто і не таку вже й симпатичну».

Коли подруги повернулися назад, довелося Томаті всю ту купу сміття прибрати, щоб ніхто більше на неї не зійшов. А прапор з написом «ТОМАТА» вона прикріпила до свого димаря й позначила в календарі нову святкову дату — ДЕНЬ СХОДЖЕННЯ НА ВЕРШИНУ.

Томата-ветеринар

Якось Томата вирішила лікувати хворих. Вона намалювала над дверима свого будинку великий червоний хрест, а під ним написала «ВЕТЕРИНАР». Одягла білий домашній халат і приготувала інструменти: чайну ложку, щоб у горло зазірати, і столову ложку, щоб поміж ділом сьорбати гаспачо.

Незабаром з'явилися пацієнти. Першим прийшов Боббі:

— Томато, ДОПОМОЖИ! Я проковтнув котлетку і, здається, трохи нею подавився. Один великий шматок застряг у мене в горлі й заважає спілкуватися.

— ТЯЖКИЙ ВИПАДОК, — поважно мовила Томата, — будемо робити операцію, витягати котлетку.

— Ой ні, Томато, тільки не операцію!

— Ну тоді зробимо тобі клізму.

— Та ні, Томато, ти що! Клізма була б потрібна, якби котлетка застрягла в самому кінці, а вона застрягла в самому початку.

Але Томата веліла Боббі не сперечатися, а слухатися лікаря. І за-

певнила, що клізма йому гарантовано допоможе. Лиска вибігла з дому й за мить повернулася з поливальним шлангом, вочевидь, маючи намір робити ним клізму. Боббі, як угледів шланг, аж підстрибнув із переляку: «ОЙ-ОЙ-ОЙ!» — і так підстрибнув, що шматок котлетки тут-таки проскочив йому в шлунок.

— От бачиш, як тобі допомогла клізма! — сказала задоволена Томата. — Це ж краще за будь-які ліки!

Наступним прийшов Пузик.

— Томато, здається, у мене від меду кишки злиплися, — покаржився ведмідь.

— Це рідкісний у медицині випадок. Але тобі пощастило, бо я знаю,

що треба робити! — відповіла Томата, піднявши вгору вказівний кіготь. — ТРЕБА ВИПИТИ ДЕСЯТЬ ВІДЕР ВОДИ, і тоді в тебе всі кишки розлипнуться.

— НІ-НІ-НІ! Але я не вип'ю стільки води, Томато! Десять відер — це ДУЖЕ БАГАТО.

— Ну то випий скільки зможеш, але тоді медицина не гарантує, що в тебе всі кишки розлипнуться.

Пузик випив два відра води, більше не зміг, і в нього всередині все розлилося.

Томата ж сказала, що двох відер вистачило тільки тому, що мед не встиг усередині сильно засохнути, бо Пузик вчасно звернувся до лікаря.

Потім забігла
Мандаринка:

— РЯТУЙ, ТОМАТО!

У мене, схоже, нежить починається! Що робити?

— Від нежитю є в мене один чудодійний засіб — ватні палички, щоб ними колупатися в носі. Береш таку паличку, длубаєшся нею в носі — і немає нежитю. — І То-

мата показала Мандаринці, як правильно й обережно колупатися паличкою в носі.

Однак невдовзі Мандаринка повернулася, бо прописаний Томатою засіб лікування їй не допоміг. Тоді Томата наколотила для подруги солодкої мікстури — за рецептурою, яку тут-таки й придумала. Мікстура ця теж не допомогла, але Мандаринка принаймні трохи відволіклася. А до вечора нежить у неї минувся сам.

А ще приходив до Томати Ронні:

— ОХ-ОХ-ОХ! Щось у мене останнім часом болять лапи.

— Ти, Ронні, надто багато стрибаєш. Ось скажи, скільки стрибків ти робиш щодня? — запитала Томата.

— Та я ніколи не лічив.

— А ти візьми й полічи! І стрибай рівно вдвічі менше.

Ронні став лічити, скільки він щодня робить стрибків, і виявилося, що в середньому ВІН СТРИБАЄ ПО П'ЯТСОТ РАЗІВ НА ДЕНЬ. Він зменшив кількість стрибків до двохсот п'ятдесяти, і йому значно полегшало.

Бульбашка, проходячи повз будинок Томати, теж завітала до неї зі своїм питанням:

— Томато, мені здається, що я покруглішала.

— Це тому, — авторитетно мовила Томата, — що в тебе здуття живота. Ти їси забагато груш, від них тебе й розпирає. Окрім груш, тобі треба їсти овочі та зелень: по-

мідори, огірки, руколу. А ще, знаєш що, ти криши собі салатики — вони дуже корисні.

Бульбашка стала їсти щодня овочі й салати, і здуття живота в неї значно зменшилося.

Наступним пацієнтом, який забрів до Томатиної лікарні, був пес Тузик із Тридцять Сьомого Лісу. Він поскаржився на біль у вусі. Томата зазирнула до нього у вухо та й каже:

— Ой, та в тебе ж там черв'як завівся!

— АЙ-АЙ-АЙ!! Та ти що! Який жах! — злякався Тузик.

— Та годі, я пожартувала, — мовила Томата. — У тебе там просто сірчана пробка, треба її вимити. Зараз я зроблю тобі промивальну процедуру.

Томата залила пів відерця теплої води Тузикові у вуха, добряче там помила, і Тузик став чути так добре, що навіть розчув, як у Томати бурчить у животі.

А ще навідалися до Томати Шипшинка й Жасминка.

— Томато, у нас потемніло хутро, — завела Шипшинка. —

А було таке біле в Жасминки...

— І рожеве в Шипшинки... — підхопила Жасминка.

— ВАМ БИ ПОМИТИСЯ — і все як лапою зніме, — прорекла Томата, оглянувши собачок крізь

збільшувальне скло. — Зараз я вам пропишу мильні ванни.

І Томата показала лапами, скільки у ванні має бути води, а скільки піни. Жасминка й Шипшинка весь день купалися й приймали призначені мильні процедури. Із ванни вони вилізли такі чистенькі, що аж очі сліпило.

Завітав до Томати й кіт Апельсин і, чхаючи, прохрипів:

— Схоже, я застудився — постійно чхаю і в горлі дере.

— Зараз я тобі дам ЧУДОДІЙНІ ПІЛЮЛІ, ти їх ковтай щоп'ять хвилин, — і з цими словами Томата полізла до своєї кухонної шафи, дістала звідти якусь коробочку й дала її Апельсину.

Він став ковтати пілюлі з тієї коробочки щоп'ять хвилин — і видужав за пів години.

— Томато, що це за пілюлі такі? — спитав він потім у лиски.

— Та це взагалі ніякі й не пілюлі, а звичайні желейні цукерки, — відмахнулася Томата.

— А як же я тоді одужав? — здивувався Апельсин.

— А одужав ти, бо повірив у те, що ці пілюлі тебе зцілять. Ось які чудеса творить самонавіювання!

Невдовзі про Томатину лікарню прознала Б'янка.

— ТОМАТО, ЩО ЦЕ ЗА САМОДІЯЛЬНІСТЬ? — суворо запитала вона, завітавши до лиски. — Хоч ти часто й угадуєш з лікуванням, але медична справа потребує добрих знань. Твоє щастя, що ти нікого не занапастила!

— Ой, Б'янку, — сплеснула лапами Томата, — я все життя мріяла стати лікарем, аж страшно! Може, ти мене трохи навчиш, щоб я могла всіх правильно лікувати?

І тоді Б'янка влаштувала для Томати медичні курси, де навчила її лікувати прості хвороби, оброб-

ляти ранки та робити перев'язки, оглядати горло й міряти температуру. А після закінчення курсів Томата отримала ДИПЛОМ МЕДСЕСТРИ.

Вечірка в перший день літа

Одного дня, а було це першого червня, Томата із самого рання притарабанилася до Мандаринки. Та ще спала.

— Мандаринко, прокидайся! Ти знаєш, який сьогодні день? Сьогодні перший день літа! І якраз ДЕНЬ МОГО НАРОДЖЕННЯ. Це ж треба — такий збіг!

— Хіба твій день народження не в перший день зими? — промимрила Мандаринка, протираючи очі.

— Ні, це торік він був у перший день зими, а цього року — у перший день літа. І цього разу я хочу відсвяткувати його як слід. Будуть пісні, танці та різні дурощі, а на самкінець — солодкий стіл.

Нашкрябавши нашвидкулап афішу, яка сповіщала про святкування її дня народження, Томата пішла по сусідніх лісах шукати артистів. І ось в одному лісі вона зустріла свинок, які запевнили лиску, що вміють і співати, і танцювати, і навіть показувати акробатичні номери. Томата зраділа й тут-таки запросила свинок виступити на її дні народження.

Увечері всі мешканці Десятого Лісу зібралися на подвір'ї в Томати. Вирядившись як попало, вона зустрічала гостей і приймала квіти, подарунки й ласощі. Жасминка й Шипшинка спекли пиріг у вигляді помідора з вишневою начинкою, Апельсин приніс апельсиновий фреш, а Ронні — морквяні котлети. Приймавши всі ці гостинці й поклавши їх до свого холодильника, Томата залізла на стіл, що стояв посеред подвір'я.

— А зараз на честь мого дня народження відбудеться вистава! Дозвольте вам представити СВИНЯЧИЙ ХОР! — урочисто оголосила лисиця.

З несподіванки всі затихли й затамували дух. На імпровізовану

сцену одна за одною вибігли свинки, збилися до купи й закувікали на всю горлянку. І так голосно, що у всіх слухачів позакладало вуха. Поки свинки кувікали, Томата намагалася ними диригувати, але робила це невлад. Коли свиняче кувікання стихло, лиска оголосила наступний номер:

— А тепер свинки для вас затанцюють!

Свинки витягли велику балію з грязюкою — і ну гецати в ній під акомпанемент двох поросят із бубнами. Танцювали свинки так завзято, що зальопали грязюкою всіх гостей з голови до лап. Не встигли гості відчиститися від бруду, як Томата знову вийшла до публіки:

— А тепер, увага! АКРОБАТИЧНІ НОМЕРИ!

Свинки відсунули вбік балію, а на її місце поставили діжку з грязюкою та стали стрибати в неї з даху Томатиного будинку. Проте дехто не влучав у діжку й з виском приземлявся в кущах.

А потім свинки розійшлися на всю: і стрибали в грязюці одна через одну, і просто в ній перекидалися, і що тільки вони не вироб-

ляли, та ще й супроводжували цей шарварок нестерпно голосним кувіканням.

До кінця вистави майже ніхто не досидів — розбіглися по домівках

відмиватися. Лишилася тільки Мандаринка, яка мужньо чекала на обіцяний солодкий стіл.

— Мандаринко, ти моя єдина справжня подруга, а всі інші думають тільки про себе, і терпіння в них немає зовсім! — гаряче мовила Томата. — Розбіглися, либонь, по домівках вечеряти, бо на думці в них сама їжа. А я ось зараз пригощатиму солодким столом тільки тих, хто досидів до кінця. Тобто тебе, Мандаринко.

Мандаринка, зачувши ці слова, ледь сльозу не пустила. А Томата взяла цукорницю й заходилася посипати цукром той самий стіл, який стояв у дворі.

— Що це ти робиш? — розгублено запитала Мандаринка.

— Як що роблю? СОЛОДКИЙ СТИЛ! Для тебе стараюся! — не зморгнувши оком відповіла Томата.

Не встигла Мандаринка прийти до тями, як у будинку почулася якась вовтузня.

Виявилося, що поки лисиці розмовляли, свинки залізли до Томати в дім і дуже швидко там освоїлися.

Прибігши на шум, Томата побачила, як одна свинка хропе в її ліжку, кілька риється в холодильнику, а решта сидить за столом і наминає солодощі, подаровані Томаті на день народження, ще й запиває апельсиновим соком.

— ПРОБІ! Що це таке? — зарепетувала не своїм голосом Томата. — Що ви тут робите? Це мій будинок, мій холодильник і мої солодощі!

— Томато, ми тут дві години витанцьовували, а ти нас навіть не погодувала! А нам теж іноді їсти треба! — виправдовувалися свинки, задкуючи до виходу.

— НЕ ЗАСЛУЖИЛИ! Ви б спочатку показали якусь нормальну виставу, культурну, бо своїми брудними танцями всіх гостей мені порозганяли!

І тут Мандаринці, яка спостерігала за цією сваркою, спало на думку, що можна поставити справжню виставу за участю свинок. І показати її мешканцям Десятого Лісу — щоб уже всім напевне сподобалось. Томата миттю підхопила цю ідею.

Забувши образи, вона спитала у свинок, чи хочуть вони стати зірками.

— Звісно, звісно хочемо! А якими зірками ми станемо? — на-
тхненно поцікавилися свинки.

— ВИ СТАНЕТЕ ЗІРКАМИ
ТЕАТРУ! — захоплено відповіла
Томата.

І лисички домовилися зі свин-
ками про їхню участь у виставі
в обмін на славу й триразове хар-
чування.

Новоспечені артистки репетиру-
вали весь наступний день — за сце-
нарієм, написаним Томатою та
Мандаринкою.

А тим часом лисички разом із
друзями змайстрували на Цент-
ральній Галявині невелику теат-
ральну сцену з лаштунками та
розмістили на дошці оголошень
афішу.

Страшні двері

Наступного дня на смерканні на Центральній Галявині, біля Великого Дуба, зібралися всі мешканці Десятого Лісу. Розсунулися лаштунки, і ПОЧАЛАСЯ ВИСТАВА...

Почалася вона з того, що на сцену вибігли десять свинок, дев'ять з яких стали голосно рохкати, а десята ними диригувала.

— Усе, годі рохкати, урок із рохкання закінчено! — вигукнула свинка-диригент та махнула ратичкою. — Хочу, подруги, усім вам повідомити, що сьогодні вранці я отримала листа від своєї знайомої лиски — тітоньки Томати. Вона запрошує нас у гості до свого лісу — НА БАЛ.

Почувши цю новину, подруги радісно закувікали. Але свинка-диригент знову підняла ратицю — і всі одразу замовкли й стали уважно слухати.

— Проте, щоб потрапити до її лісу, пише тітонька, треба пройти крізь СТРАШНІ ДВЕРІ. Сама вона, на жаль, не знає, як це зробити, бо ніколи не покидала свого лісу — такий жах викликають у неї ці двері.

Свинки стали радитися, як же їм пройти крізь Страшні двері. Одна свинка пропонувала вибити їх ратицею, друга — спалити, а третя переконувала: «Візьмімо ліпше колоду та вгатимо тією колодою у двері — ДИДИЩ, ДИДИЩ — аж доки їх виб'ємо». Але тут слово взяла одна розумна свинка:

— Якби ці двері було тяжко відчинити, вони б називалися Міцні двері або Надійні двері. Однак їх називають Страшними, а це означає, що відчинити їх, мабуть, легко, а ось увійти в них — СТРАШНО!

Почувши ці слова, свинки аж затремтіли — так злякалися! Проте бажання піти на бал — а свинки жодного разу не бували на балу — переважило страх перед невідомо-

мим. Вони вдягли своє найкраще вбрання й рушили в бік лісу, де мешкала тітонька Томата.

Ліс цей був обгороджений високим частоколом, в якому свинки знайшли одні-єдині звичайнісінькі на вигляд двері, і нічого страшного в них не виявили. На дверях висіло оголошення: «СТРАШНІ ДВЕРІ. НЕ ВІДЧИНЯТИ, БО БУДЕ МАНА!»

Свинки, які не дуже розумілися на правописі, зраділи.

— О, як чудово! — вигукнули вони, задоволено рохкаючи. — МАНА — це ж, мабуть, каша! А нам вона саме згодиться, бо ми вже трохи зголодніли. Гайда мерщій відчинимо ці чудові, а зовсім не страшні двері!

А ще вони дивувалися:

— Що страшного в манці? Напевно, там, за цими дверима, світ, де не люблять манну кашу. Але нам, свинкам, вона дуже смакує!

І вони не вагаючись відчинили двері.

І тієї ж миті з-за дверей почулося завивання: «У-У-У-У-У-У-У-У-У-У!» (це завивала Мандаринка,

яка сиділа за сценою). Свинки стали злякано перешіптуватися й переглядатися: «ОЙ, ЩО ЦЕ?! Ви чуєте?»

— ЦЕ МИ, ДУХИ! — відповів з-за дверей страшний, як із барила, голос. — Навіщо ви відчинили Страшні двері? За це будете покарані! Зараз ми наведемо на вас ману!

— Чого ж це «покарані»? — не могли втямити свинки. — Та якщо вже у вашому лісі годування манною кашею вважається покаранням, то ми згодні — мерщій погодуйте нас нею. І взагалі, хто з нами розмовляє? Поясніть нам нарешті, що тут відбувається!

— Що ви верзете? Яка ще манна каша? Тут вам не їдальня! Відпові-

дайте: навіщо ви нас потурбували, навіщо відчинили Страшні двері? У-У-У!!! — гула Мандаринка з-за сцени.

Свинки відповіли, що аж ніяк не хотіли нікого турбувати, а прямували на бал до тітоньки Томати. Духи, почувши про бал, несподівано зацікавилися.

— Ми теж хочемо на бал! Ми ще ніколи в житті не бували на балах.

І тоді вони разом — свинки й духи — подалися на бал до Томати (духів не було видно, було чути тільки їхній голос — голос тієї ж таки Мандаринки).

Святково вбрана Томата зустрічала гостей:

— Вітаю, вітаю, любі свинки! Проходьте, не соромтеся!

— Здрастуй, Томато! — відповіли їй свинки.

— ЗДРАСТУЙ, ТОМАТО! — підхопили духи.

— Ой, а хто це, свинки, з вами? — здивувалася Томата й стала озиратися навсібіч.

Дізнавшись, що це духи, які стерегли Страшні двері, Томата спочатку злякалася. Але духи запевнили лиску, що цілком безпечні й не заподіють нікому шкоди, бо прибули на культурний захід.

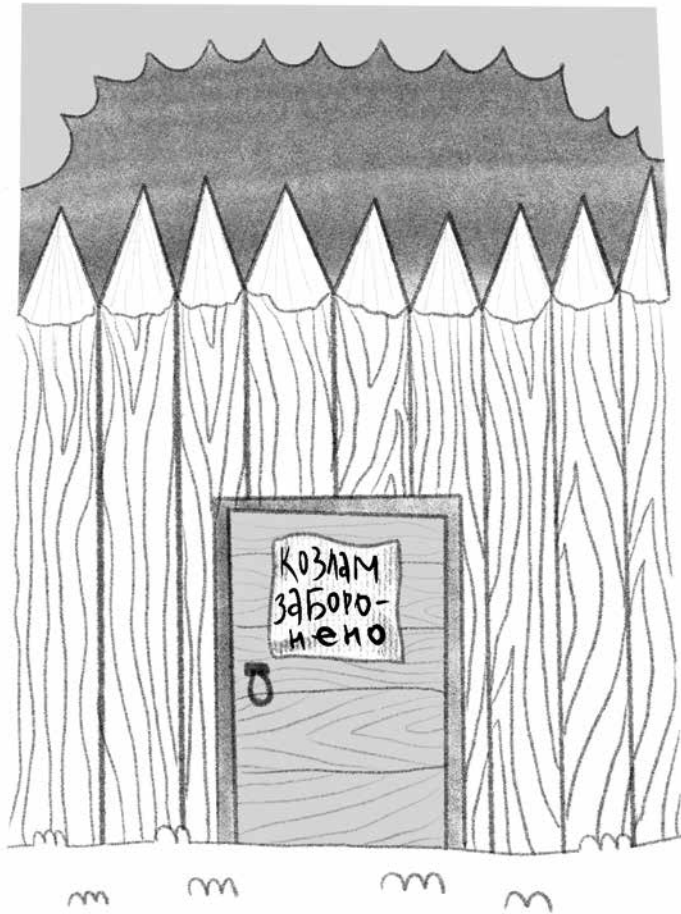
— ЦЕ НЕЙМОВІРНО! — вигукнула вражена Томата. — Усе життя я не наважувалася вийти з цього лісу, бо дуже боялася духів, які стерегли Страшні двері. А тепер виявляється, що всі мої страхи — звичайні забобони, і що духи зо-

всім не грізні, а навпаки — культурні й люб'язні. Буду тепер влаштовувати бали частіше, бо вони творять дива! Отже, ОГОЛОШУЮ БАЛ ВІДКРИТИМ! Тільки прошу, щоб хтось став на чати біля Страшних дверей, бо ще, гляди, козли із сусіднього лісу забредуть, а я їх не запрошувала.

Духи погодилися й відіслали для охорони Страшних дверей двох привидів.

А потім розпочався бал. Усі танцювали й веселилися до знемоги — музику забезпечив Боббі, а духи в такт підвивали. Гості балу були в цілковитому захваті.

А привиди, яких вирядили на охорону Страшних дверей, постояли трохи на чатах, але, почувши

веселу музику, не втрималися. Вони замінили старе оголошення на нове — «КОЗЛАМ ЗАБОРОНЕНО!» — і шаснули на бал.

Після останнього танцю Томата провела свинок і духів до тепер уже не страшних дверей. На прощання духи зізналися, що стерегти двері страшенно нудно, і попросилися охороняти свинок, на що ті з радістю погодилися...

Коли вистава закінчилася, з-за сцени вийшли Томата й Мандаринка і разом зі свинками, під шалені оплески, станцювали вальс.

Дощ із помідорів

Якось Томаті наснилося, що в лісі йде дощ із помідорів чері. Крихітні помідорчики падали на землю і розбивалися.

Прокинувшись, налякана Томата помчала до Мандаринки розповісти про свій сон. Вона хвилювалася: а що, коли її сон справдиться і дощ із помідорів дійсно піде? **ВОНИ Ж ПОПСУЮТЬСЯ!** Сама ли-

ше думка про це змушувала серце Томати стискатися, і їй робилося млосно.

Вислухавши Томату, Мандаринка порадила їй накосити якомога більше трави та настелити її скрізь де тільки можна. Тоді всі помідори, які падатимуть з неба, залишаться цілі й неушкоджені. Томата дослухалася до поради подруги. Весь день вона косила траву й розкладала її на лісових галявинах, навколо свого будинку й навіть на даху.

Минуло кілька днів. Якось увечері Томата сьорбала чай у себе в кухні, аж раптом почула дивний шум надворі. Визирнувши у вікно, вона завмерла з подиву — там, за вікном, йшла справжня злива з по-

мідорів чері. Вони засипали всю траву, яку Томата постелила напередодні. Лиска була на сьомому небі від щастя! Вона вже подумки підраховувала вагу врожаю, як раптом почула якесь плямкання, зовсім близько — просто в себе над вухом. А потім відчула, як ЇЇ ВУХО ХТОСЬ ЖУЄ.

У цю мить Томата прокинулася й від подиву підстрибнула на кухонному стільці, де закуняла за чаєм.

Виявилося, що її вухом меланхолійно жвакала вівця з П'ятнадцятого Лісу. Томата випхала її за двері й застукала у своєму дворі цілу отару. Вівці нахабно їли накошену лискою траву, пахощі якої й привабили їх сюди. А одна сер-

дега бекала на даху — залізши туди по свіже сіно, вона тепер не знала, як злізти.

Щоб упоратися з усіма вівцями, Томаті довелося покликати на допомогу Мандаринку. Разом вони зіштовхнули налякану вівцю з даху на стіг сіна та випровадили з двору решту непроханих гостей. А потім сіли перепочити на траву під хатою.

Вечоріло, сонце провалювалося за ліс, а десь неподалік засюрчав цвіркун.

— Томато, — трохи поміркувавши, сказала Мандаринка, — цей твій новий дощ із помідорів теж

виявився сном. Але я ось про що думаю: цього разу завдяки траві всі помідори в ньому залишилися цілі. Отже, трава тобі вже ні до чого.

— Справді! — зраділа Томата й одразу закричала в бік лісу: — ГЕЙ, ВІВЦІ, ПОВЕРТАЙТЕСЯ! Гаразд, доїдайте траву, щоб мені не довелося її самій прибирати.

Але вівці не чули Томату. На ту пору вони вже забрели в город до Ронні, де зосередилися на салаті айсберг.

Зайва перлина

Прийшла якось Томата до Боббі в гості. Сіли вони на подвір'ї пити чай і закушувати овочевими котлетами.

— ЗНАЄШ, БОББІ, — сказала Томата, — Я В ЦЬОМУ ЖИТТІ МОЖУ ТІЛЬКИ ТОБІ ДОВІРЯТИ. БІЛЬШЕ НІКОМУ.

Боббі, як почув це, мало котлеткою не вдавився.

— Це тому, Боббі, що ти мене жодного разу не обдурив, — правила своєї Томата. — Ось Мандаринка, так та мене весь час дурить, і всі інші дурять теж. А ти — жодного разу. Тому я вирішила довірити тобі одну важливу справу. Я тут нещодавно вчитала в одній книжці у Б'янки, звідки беруться ПЕРЛИ. ЇХ, ВИЯВЛЯЄТЬСЯ, МОЖНА ВИРОЩУВАТИ, НАЧЕ КАПУСТУ.

І Томата розповіла Боббі, як вирощують перлини: беруть устриць, складають у кошик і занурюють у воду.

Потім той кошик із води витягають, відкривають скойки устриць

і виймають перлини, які вирости всередині.

Тоді скойки закривають, складають до кошика і знову занурюють у воду*.

Для вирощування перлів у Томати й Боббі було все необхідне: і озеро, і човен, і кошик — НЕ БУЛО ТІЛЬКИ САМИХ УСТРИЦЬ. Поміркувавши, Томата згадала про свою тітоньку з Нормандії — а тітоньки в Томати були всюди. Так ось, ця *нормандська тітонька* якось казала, що в їх краях дуже любляють устриць.

— Ось напишу листа тітоньці, щоб вона мені прислала з десяток

* Насправді перли вирощують інакше: між зовнішнім покривом тіла устриці та внутрішньою поверхнею скойки вкладають піщинку або крихітну скалку перламутру. За два-три роки вона перетворюється на перлину.

устриць! — сказала натхненно лисичка.

Невдовзі прийшла посылка із десятима устрицями й запискою: тітонька просила, щоб навзамін їй надіслали на згадку хоча б одну перлину.

Зайнялися Томата й Боббі приготуваннями. Вони взяли кошик і прив'язали до нього мотузку, щоб можна було занурювати його у воду.

Далі Томата розподілила обов'язки: Боббі має впливати човном на середину озера, занурювати у воду кошик із устрицями та час від часу перевіряти, чи вирости перлини.

Якщо вирости — витягати їх зі скойок і віддавати Томаті. А То-

мата буде ті перлини приймати й акуратно пакувати.

— НЕ СОБАЧА ЦЕ СПРАВА — ПАКУВАТИ ПЕРЛИ, — переконливо мовила лиска.

Боббі вплив у човні на середину озера, закинув у воду кошик із устрицями й просидів там кілька днів з перервами на ночівлю. Щогодини він витягав кошик і перевіряв устриць, але перлини все не росли й не росли.

— Томато, мені набридло цілісінькими днями киснути в човні, — почав сердитися Боббі, — я вже скучив за своїм звичайним собачим життям.

— Так, дивно, — відповіла Томата, намагаючись докумекати, що ж не так. — Я точно пам'ятаю:

у книжці написано, що перлини ростуть у морі чи океані. Хай у нас і не море, і навіть не океан, але вода — вона ж і в Африці вода! Скрізь така сама! Чому ж тоді не ростуть перли?

— Томато, здається, я здогадуюся чому! Бо в морі й океані вода СОЛОНА, а в нашому озері — ПРІСНА.

— Ой, і справді, Боббі! — радісно вигукнула Томата, тицьнувши лапою йому в лоб. — І як це я раніше не здогадалася?! МЕРЩІЙ СОЛИТИ ОЗЕРО!

Томата зганяла по сіль — принесла цілих СТО ПАЧОК. Вони повантажили сіль у човен, Томата дала Боббі довгу палицю і сказала виплисти на середину, висипати

сіль у воду й добряче помішати тією палицею озеро.

Боббі плавав озером цілий день і мішав його, щоб сіль як слід розчинилась у воді. Вода в озері стала ледь-ледь солоною. Зовсім трошечки. Боббі перевірів скойки — нема перлин!

Тоді Томата принесла ЩЕ СТО ПАЧОК СОЛІ. І Боббі знову солив воду — не гаячи часу, вже просто з берега, — і вона стала ще солонішою. А ПОТІМ ЩЕ СТО ПАЧОК — і тоді вода стала солонна, як у морі. А в устрицях нарешті з'явилися перлини.

— Боббі, я така щаслива! — нетямилася з радощів Томата. — До речі, це ж була моя ідея перли вирощувати. А твоїх ідей у цій справі взагалі не було, тому я всі перли собі заберу, а тобі дам трохи переспілих помідорів.

— ЦЕ НЕСПРАВЕДЛИВО! ЯК ЦЕ МОЇХ ІДЕЙ НЕ БУЛО?! — обурився Боббі. — Це ж я здогадався, що перли не ростуть в озері, бо воно несолоне! Тож ти це припини, Томато, будемо перлини ділити порівну, як домовлялися.

Однак Томата навіть чути нічого не хотіла. Вона схопила кошик з устрицями, застрибнула в човен і погребла геть. І відтоді стала вирощувати перли сама.

Щоб не сидіти постійно в човні, вона занурювала кошик із устрицями у воду недалеко від берега й прив'язувала його мотузкою до містків.

Аж раптом за кілька днів ПЕРЛИ ЧОМУСЬ ПЕРЕСТАЛИ РОСТИ.

Томата підсолила озеро ще трохи, потім ще і ще, але це не допомогло.

Вона доглядала устриць, як тільки могла, і навіть намагалася годувати їх омлетом із помідорами, але все марно — перли ніяк не хотіли рости.

А річ була ось у чому: щоночі, поки Томата спала, Боббі пірнав в озеро й виймав із скойок всі перлини.

Так минув тиждень.

У Боббі вже було кілька десятків перлин.

Він робив із перлів намисто й браслетки й дарував їх Мандаринці.

— Тільки ти їх нікому не показуй, — попросив він лиску.

Мандаринка мусила задовольнитися тим, що начіплювала прикраси з перлів тільки в себе вдома, милуючись собою перед великим дзеркалом.

Та якось Томата, любителька заглядати в чужі вікна, проходила повз будинок Мандаринки й за звичкою зазирнула до неї у вікно. А Мандаринка саме красувалася перед дзеркалом у перловому намисті.

«Гм, звідки це в Мандаринки перлове намисто? ЩОСЬ ТУТ НЕ ТАК...» — замислилася Томата.

Поміркувавши, вона вирішила перевірити підозру, яка закралася в її голову. Зачаївшись увечері в комишах поблизу містків, до яких прив'язувала кошик з устрицями,

Томата стала спостерігати. І побачила, як із настанням ночі прийшов на берег Боббі, пірнув в озеро й поцупив усі перли. Неабияк розсердившись, лиска накинулася на Боббі.

— БОББІ, ТИ НАЙНАХАБНІШИЙ ЗЛОДІЙ У ЦІЛОМУ СВІТІ! — кричала Томата. — Віддай мені мої перлини, це все моє!

— Ага, зараз! Розігнався! — відповів їй Боббі, навіть не думаючи щось повертати.

Тоді Томата стала до нього підлещуватися й говорити різні компліменти. Однак на Боббі й це не діяло. Але насправді перли йому були не потрібні, тому він запропонував Томаті ось що: надіслати їй нормандській тітоньці десять перлин на знак подяки за устриць, потім зробити всім друзям по невеличкій перловій прикрасі, а решту перлин розділити навпіл.

— А якщо після цієї дільби одна перлина залишиться зайвою? — запитала Томата.

— ПОДАРУЄМО ЇЇ НАЙМЕНШОМУ, НАЙБЕЗЗАХИСНІШОМУ СТВОРІННЮ.

Коли Боббі й Томата робили прикраси для друзів, лиска кілька разів намагалася приховати перлини. Але Боббі уважно стежив за нею й відбирав усе, що Томата поцупила.

Десять перлин друзі відіслали Томатиній тітоньці в Нормандію, а потім подарували всім друзям перлові браслети, намисто й брошки. І після цього в них залишилося двадцять п'ять перлин — кожному по дванадцять і одна зайва.

Вони стали думати, якому ж маленькому й беззахисному створінню її подарувати. Томата, наприклад, вважала, що вона цілком підходить під опис цього створіння.

Аж тут вони побачили гусеницю, яка повзла повз них і мала дуже

нешасний вигляд. І друзі вирішили подарувати перлину саме їй.

Гусениця була така здивована з цього несподіваного й чудового подарунка, що того ж дня на радіощах перетворилася на ПРЕКРАСНОГО МЕТЕЛИКА.

Зміст

Знайомство.....	5
Мешканці нашого лісу.....	9
Безсілля.....	41
Жолудяний кущ.....	57
Дупло.....	65
Сходження на вершину.....	73
Томата-ветеринар.....	78
Вечірка в перший день літа....	91
Страшні двері.....	102
Дощ із помідорів.....	114
Зайва перлина.....	119

Літературно-художнє видання

СЕРІЯ «ПРИГОДАМ ЧАС»

Олексій Білоног

ТОМАТИНА ПРАВДА.

СХОДЖЕННЯ НА ВЕРШИНУ

Книжка 1

Для старшого дошкільного й молодшого шкільного віку

Ілюстрації *Насті Білоног*

Головний редактор *Світлана Крупчан*

Літературне редагування *Галини Кірієнко*

Коректура *Ганни Балановської*

Дизайн і верстка *Ольги Байдакової*

Дизайн обкладинки *Арсена Джанік'яна*

Підписано до друку 10.11.2021. Формат 84×108^{1/32}.

Папір книжковий «Среаму». Друк офсетний.

Ум. друк. арк. 7,14. Тираж 1500 пр. Зам. №

ВИДАВЕЦЬ ПП «РІДНА МОВА»

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК №6914 від 18.09.2019

Юридична адреса: 04050, м. Київ, вул. Юрія Іллєнка, 12

Фактична адреса: 04073, м. Київ, просп. Степана Бандери, 6

Тел./Факс: (044) 490-99-01

ЗАМОВИТИ КНИЖКИ МОЖНА

У КИЄВІ:

Тел.: (044) 490-99-01

E-mail: sale@ridna-mova.com

В ІНТЕРНЕТ-МАГАЗИНІ: www.ridna-mova.com,

моб.: 098-023-55-41, 099-236-98-85

У ХАРКОВІ:

Філія ПП «Видавництво «Махаон-Україна»

61070, Харків, вул. Акад. Проскури, 1

Тел.: (057) 315-15-64, 315-25-81

E-mail: machaon@machaon.kharkov.ua

НАДРУКОВАНО У ПП «UNISOFT»

Свідоцтво ДК №3461 від 14.04.2009 р.

61036, м. Харків, вул. Морозова, 13-Б,

www.unisoft.ua

Білоног, Олексій.

Б 61 **Томатина правда.** Сходження на вершину : кн. 1 : для ст. дошк. й мол. шк. віку / Олексій Білоног; худож. Настя Білоног. — Київ : РІДНА МОВА, 2021. — 136 с. : іл. — (Серія «Пригодам час»).

ISBN 978-966-917-804-6.

ISBN 978-966-917-252-5 (серія).

Живе в Десятому Лісі Томата, дуже енергійна личка. То вона газету видає, то лікувати звірів береться, то вирощує перлини в озері, то на вершину сходить... До всього їй є діло, і про все вона знає. Ось тільки не втямиш, коли Томата правду каже, а коли побріхує і фантазує. Зате з нею так весело! Може, саме тому мешканці Десятого Лісу прощають їй усі витівки?

Читати про дивовижні пригоди Томати й інших звірят Десятого Лісу — справжнє задоволення для маленьких і навіть для дорослих читачів!

УДК: 821.111(73)'06-32-93